

INFORMACIJA

O STANJU POLJOPRIVREDE NA PODRUČJU PRIJESTONICE CETINJE ZA 2019.GODINU

PRIMARNA POLJOPRIVREDA

Poljoprivrednu proizvodnju na području naše opštine karakteriše usitnjenost posjeda i vlasničke strukture, kao i veći broj malih proizvođača koji proizvode uglavnom za sopstvene potrebe, a manji dio prodaju na organizovanom tržištu. Proizvodnja na relativno oskudnim obradivim površinama obavlja se najviše kroz manuelni rad i neznatno korišćenje mehanizacije, pa tako dobijeni proizvodi iako kvalitetni, s obzirom na mali obim proizvodnje nisu tržišno konkurentni.

Osim usitnjenosti posjeda, postoje i druga ograničenja u razvoju agrara: skromna opremljenost u mehanizaciji, velika udaljenost domaćinstava od gradskog područja, nepovoljna starosna struktura, i pored većeg ulaganja od strane države još uvijek nedovoljno razvijena infrastruktura.

S druge strane razvoj poljoprivredne djelatnosti karakteriše: rastuća proizvodnja suhomesnatih proizvoda, prevashodno negušskog prušta, savremeni objekti u prerađivačkoj industriji, razvoj pčelarstva i vinogradarstva, dobri preduslovi za razvoj organske proizvodnje na nezagađenom i neizraubovanom zemljištu, mogućnosti uzgajanja raznovrsne palete proizvoda - vinove loze, povrća i medonosnog bilja, kao i uzgoj životinja na većim površinama prirodnih pašnjaka i livada.

Specifični prirodni uslovi, koji se ogledaju u većim površinama prirodnih livada i pašnjaka, predodredili su gajenje preživara. Uzgoj preživara (goveda, ovce i koze) preovladava, dok je uzgoj svinja i živine slabije razvijen.

Dominiraju rase pogodne za proizvodnju mlijeka i mesa, sa tendencijom povećanja udjela mliječnih rasa. Posljednjih godina zabilježene su pozitivne promjene po pitanju ukрупnjivanja gazdinstava i povećanje grla na istom.

* Govedarstvo je važna grana stočarstva, sa ukupnim brojem od 1064 grla obilježenih ušnom markicom i upisanim u bazu podataka Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.

* Koze i ovce, se tradicionalno gaje za proizvodnju mesa a u manjem obimu mlijeka. Ishrana se gotovo bazira na korišćenju prirodnih livada i pašnjaka slabijeg kvaliteta. Na gazdinstvima koja su registrovana u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove gaji se ukupno 3704 grla ovaca, 2646 koza i 1157 svinja.

Korišćenje pašnjaka je veoma važan segment za očuvanje biodiverziteta (specifična flora i fauna, korišćenje prilagođenih rasa) a ima i poseban ekonomski značaj za gazdinstva.

Od dobijenog mlijeka preživara, dio se preradi na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima u mliječne proizvode - uglavnom sireve proizvedene na tradicionalan način. Ovaj vid proizvodnje osim za sopstvene potrebe plasira se na kućnom pragu i na pijacama.

* Raspoloživi zemljišni resursi u neposrednoj blizini Skadarskog jezera pružaju povoljne uslove za razvoj vinogradarstva.

U Vinogradarsku datoteku upisano je 5 proizvođača grožđa, a u Registar proizvođača jakih alkoholnih pića 2 proizvođača.

U vinogradima Riječkog subregiona, dominiraju vinske sorte, a najviše se gaje autohtone sorte Vranac i Kratošija, za proizvodnju crnih vina. U kontinuitetu se povećavaju površine pod vinogradima, mada se posljednjih godina investira u

modernizaciju primarne proizvodnje i procese prerade. Raspoloživi potencijali omogućavaju dalji razvoj ovog sektora.

Veoma važni autohtoni proizvodi iz Riječke nahije su vino i lozova rakija. Određeni broj vinogradara proizvodi ove proizvode u sopstvenim vinopodrumima, kontrolišu kvalitet proizvoda i redovno učestvuju na smotrama i sajmovima. Neki od njih su uključeni u program "Vinske ceste".

Naši vinari su dokazali da umiju: da proizvedu, da flaširaju vino u staklenim bocama, da dizajniraju etikete i da s ponosom plasiraju svoj proizvod na tržište, van svog domaćinstva.

* Pčelarstvo ima dugu i bogatu tradiciju. Bogatstvo medonosnog bilja pruža povoljne uslove za razvoj ove djelatnosti. Značaj pčelarstva ogleda se u proizvodnji meda i ostalih pčelinjih proizvoda ali i u oprašivanju biljaka, čime se direktno utiče na povećanje raznih voćarskih, ratarskih, livadskih i drugih kultura. Bavljenje pčelarstvom pokazalo se kao unosno i atraktivno zanimanje. Pčelari su dobro organizovani kroz pčelarsko društvo Cetinje, koje je najstarije u Crnoj Gori. Društvo broji oko 120 članova.

* Biljna proizvodnja se organizuje na obradivim površinama, koje su uglavnom smještene u kraškim poljima i uvalama. Takođe sem usitnjenosti, obradive površine su često nepristupačne i neprikladne za mehanizovanu obradu.

Proizvodnja povrća nije u željenoj mjeri specijalizovana ni konkurentna. Proizvode se male količine, prije svega za ličnu upotrebu. Dominantne kulture su: krompir, kupus, luk, paradajz i ostalo. I pored povoljnih klimatskih uslova na području basena Skadarskog jezera nedovoljna je zastupljenost proizvodnje u zaštićenom prostoru, koja zahtijeva visoka finansijska ulaganja za konstrukciju objekta kao i sistema za grijanje.

Voćarstvo je zastupljeno u neznatnoj mjeri, na okućnicama poljoprivrednih gazdinstava gdje se gaje kontinentalne vrste voća.

Organska proizvodnja je jedna od razvojnih mogućnosti u poljoprivredi. Svijest potrošača o važnosti zdrave hrane raste, što podstiče konstantno povećanje potražnje za organskim proizvodima. Kako su proizvodni procesi u poljoprivredi pretežno ekstezivni i mogu se, relativno jednostavno uključiti u program ograničene upotrebe sredstava za zaštitu bilja i mineralnih đubriva.

Prehrambeno prerađivački sektor: U ovoj oblasti evidentirani su pozitivni trendovi kako u obimu proizvodnje tako i u asortimanu proizvoda. Kroz IPARD projekte uložena su značajna sredstva u izgradnju savremenih objekata i nabavku opreme. Nabavka primarnih sirovina je specifična - pretežno sve količine svinjskog mesa je iz uvoza. Tradicionalna proizvodnja pršute, je veoma važan dio crnogorskog sektora za preradu mesa.

Pored pršute od svinjskog mesa se preradom dobija: pečenica, vrat, panceta i sl; a dimljenjem ovčjeg i kozjeg mesa - kastradina.

U Centralni registar registrovanih, odnosno odobrenih objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane koji vodi Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, na području Prijestonice registrovano je:

- 33 objekta za proizvodnju i preradu hrane životinjskog porijekla nakon primarne proizvodnje;
- 1 objekat za proizvodnju i preradu hrane neživotinjskog porijekla nakon primarne proizvodnje;
- 8 objekata za proizvodnju sira na gazdinstvima;

- primarna proizvodnja hrane životinjskog porijekla: 43 držaoca pčelinjih društava; 15 gazdinstava na kome se drže koke nosilje i 1 uzgajalište ribe;
- proizvodnja i prerada hrane neživotinjskog porijekla nakon primarne proizvodnje - 1 objekat.

Podrška Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja

* Za razvojne premije u stočarstvu za goveda, ovce i koze i organizovani tov junadi, bikova i volova isplaćeno je ukupno 37.914,00€ za 60 korisnika.

* Po programu unapređivanja stočarstva u 2019.godini za steone junice, licencirane bikove, pastuve i suprasne nazimice i krmače ukupno je isplaćeno podrška od 4.060,00€, za 34 proizvođača.

* Za 8 mjeseci u 2019.godini otkupljeno je ukupno 314.350 litara mlijeka, a podrška je iznosila 31.072,10€.

* Za mjeru podrške preradi mlijeka na gazdinstvu u prvoj polovini 2019.godine isplaćeno je ukupno 1.987,22€ za ukupno 4 korisnika.

* 5 mladih pčelara ostvarilo je podršku po osnovu Javnog poziva za podršku mladim pčelarima početnicima gdje su dobili po pet pčelinjih društava. Podrška je iznosila 1.437,50€.

* NVO "Udruženje crnogorski pršut" iz Cetinja je tokom ove godine podržano za obuku za senzornog analitičara kobasica i suhomesnatih proizvoda, koja je organizovana u periodu od 29. do 31.marta 2019.godine u Pazinu, Hrvatska. Obučena su 3 proizvođača a iznos podrške od strane MPRR je iznosio 795,00€.

* NVO "Udruženje crnogorski pršut" iz Cetinja ove godine je podržano za organizovanje radne i edukativne posjete na Cetinju od strane hrvatskih eksperata na temu geografske oznake pršute. Iznos podrške od strane MPRR je iznosio 1.000,00€.

* Za mjeru podrške unapređenju kvaliteta sirovog mlijeka isplaćeno je 287,17€ za 1 korisnika.

* Za mjeru podrške za nabavku mehanizacije isplaćeno je 2.178,09€ za 2 korisnika.

* Kroz program podrške za višegodišnje zasade u 2019.godini iz Prijestonice Cetinje primljeno je 2 zahtjeva sa zahtijevanim iznosom od 2.972,14€. U toku je administrativna i terenska kontrola, i do oktobra 2019.godine isplaćen je 1 zahtjev čiji je odobreni iznos 854,91€.

* U 2019.godini realizovane su 2 investicije u okviru IPARD like 2 projekta. Ukupna vrijednost investicija iznosi 389.319,44€ (sa PDV-om), 327.159,19€ (bez PDV-a) dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 136.579,60€.

* Iz Prijestonice Cetinje za prvi IPARD javni poziv za mjeru 1 "Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava" ugovoren je 1 zahtjev za dodjelu podrške ukupne vrijednosti investicije od 165.827,02€ (s PDV-om), 137.047,12€ (bez PDV-a), dok je potencijalni iznos podrške 82.228,27€. Realizacija investicije je u toku.

* Za prvi IPARD javni poziv za mjeru 3 "Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda" iz Prijestonice Cetinje tokom 2018. i 2019.godine ugovoreno je 6 zahtjeva za dodjelu podrške ukupne vrijednosti investicija od 3.371.766,34€ (s PDV-om), 2.786.583,75€ (bez PDV-a), dok je potencijalni iznos podrške 1.394.450,76€.

Realizacija investicija je u toku. Jedan projekat je realizovan, u toku je administrativna kontrola nakon terenske kontrole prije isplate. Vrijednost realizovane

investicije iznosi 84.265,40€ (s PDV-om), 69.640,00€ (bez PDV-a), dok potencijalni iznos podrške iznosi 34.820,00€.

Podaci su poslani ovom Sekretarijatu 18.oktobra 2019.godine, uz napomenu da su određene mjere podrške i dalje u fazi implementacije, tako da pomenuti iznos može biti uvećan.

Uplata sredstava za navedene mjere podrške od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, vršena je na račune korisnika podrške.

**AKTIVNOSTI SEKRETARIJATA ZA FINANSIJE I EKONOMSKI RAZVOJ
U 2019.GODINI**

* Učestvovanje u organizaciji prezentacije Agrobudžeta za 2019.godinu.

* Shodno Agrobudžetu za 2019.godinu, ovaj Sekretarijat je javne pozive objavljene na sajtu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, prosljedio mjesnim zajednicama seoskog područja, kako bi se poljoprivredni proizvođači upoznali sa uslovima i proceduri realizacije istih.

* Javni pozivi su se odnosili na dodjelu podrške: za podizanje i modernizaciju/opremanje proizvodnih voćnih zasada; dodjelu podrške investicijama u vinogradarstvu i vinarstvu; dostavljanje izvoda iz Agrobudžeta za 2019.godinu, a koji se odnose na direktna plaćanja u stočarskoj i biljnoj proizvodnji za tekuću godinu; dodjelu podrške u povrtarskoj proizvodnji; dodjelu podrške mladim pčelarima; dodjelu podrške za nabavku voska za organsku i konvencionalnu proizvodnju meda; dodjelu podrške uzgoju višegodišnjeg ljekovitog i aromatičnog bilja; dodjelu podrške organskoj proizvodnji; dodjelu podrške za direktna plaćanja za višegodišnje zasade; dodjelu podrške za vino; dodjelu podrške za unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka; dodjelu sredstava podsticaja za nabavku plodišnih nastavaka; dodjelu sredstava za unapređenje stočnog fonda; dodjelu podrške za dostizanje standarda dobrobiti životinja u stočarstvu; dodjelu podrške investicijama za izgradnju bunara i bistijerni; dodjelu sredstava za nabavku opreme za transport pčelinjih društava; dodjelu podrške za nabavku mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje kao i za dodjelu podrške pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika.

* Pružanje informacija poljoprivrednim proizvođačima u vezi javnih poziva, kako bi u što većem broju iskoristili dostupnu podršku predviđenu Agrobudžetom, i na taj način unaprijedili i modernizovali svoju proizvodnju.

* Kontakti sa Ministarstvom poljoprivrede i dostavljanje informacija vezano za IPARD II Program.

* Aktivnosti u saradnji sa Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, vezano za držaoce životinja koji svoj stočni fond ne drže u skladu sa Zakonskim propisima - nekontrolisano puštanje proizvodnih životinja neobilježenih ušnim markicama; upoznavanje sa mogućnošću širenja bolesti afričke svinjske kuge; aktivnosti oko zlatne žutice vinove loze, shodno upustvima navedene Uprave i u skladu sa Naredbom o hitnim fitosanitarnim mjerama.

* Odrađen terenski dio mjere licenciranja priplodnih grla u udaljenim seoskim područjima, na kojima je vještačko osjemenjavanje nedovoljno ili ga uopšte nema. Ova mjera stočarstva, veoma važna za našu opštinu, obavljena je u saradnji i po uputstvima Odjeljenja savjetodavne poslove u oblasti stočarstva Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Tokom maja mjeseca službena lica obišla su mjesne centre i udaljena poljoprivredna gazdinstva i licencirala grla za dalji priplod u cilju

poboljšanja rasnog sastava, a vlasnicima grla koji imaju registrovana gazdinstva omogućili pravo na podršku. Takođe i upoznali poljoprivredne proizvođače sa mogućnošću ostvarivanja podsticaja i subvencija od strane resornog Ministarstva.

- * Aktivnosti oko pčelarske manifestacije "Miris lipa i meda".

- * Učestvovanje u organizaciji prezentacije Drugog IPARD javnog poziva za mjeru 3 "Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda". Pružanje savjetodavne pomoći zainteresovanim licima.

- * Program staračkih naknada, u okviru Agrobudžeta kao vid socijalnog davanja u ruralnim sredinama gdje žive domaćinstva čiji su se članovi bavili poljoprivredom kao jedinim i glavnim zanimanjem, ali zbog specifičnosti socijalne politike nijesu ostvarili penziju ili neki vid socijalnog davanja. Na teritoriji Prijestonice imamo 24 korisnika staračke naknade.

- * Takođe, u nadležnosti ovog Sekretarijata je izdavanje uvjerenja poljoprivrednim proizvođačima kojima je bavljeno poljoprivredom jedino ili glavno zanimanje. Izdavanje ovog akta obuhvata prijem i obradu potrebne dokumentacije i obilazak poljoprivrednih domaćinstava na terenu. U Registar osiguranika poljoprivrednika upisano je 62 lica, a u Registar poljoprivrednih gazdinstava upisano je 104 gazdinstva. Oba registra vodi resorno Ministarstvo.

- * Aktivnosti oko organizacije sajma hrane "Najbolje iz Crne Gore" koji je održan 18, 19. i 20. oktobra u Delta City-u u Podgorici, na kome je učestvovalo 5 poljoprivrednih proizvođača sa teritorije naše opštine.

Investicije u razvoj ruralne infrastrukture su neophodna mjera za unapređenje uslova života i obavljanje poljoprivrednih aktivnosti u ruralnom području. Takođe, i očuvanje bogatih genetičkih resursa biljaka i životinja u poljoprivredi, što se ogleda u velikom broju sorti i rasa, a naročito autohtonih populacija biljaka i životinja. Poljoprivredne proizvođače treba podsticati da unaprijede i standardizuju kvalitet svojih proizvoda kako bi postali konkurentniji. Proizvodnja različitih vrsta domaćih proizvoda i hrane visokog kvaliteta (mliječnih proizvoda i proizvoda od mesa) na gazdinstvima mogu biti od izuzetnog značaja za domaćinstva naročito u ruralnim područjima. Stvaranje mogućnosti za razvoj ruralnog turizma i njegovo povezivanje sa poljoprivredom donijeće dodatni prihod domaćinstvima. Za sve navedeno potrebna je pomoć kako sa državnog tako i sa lokalnog nivoa.

SEKRETARIJAT ZA FINANSIJE I EKONOMSKI RAZVOJ

SEKRETARKA,

Branka Radović, dipl. ecc